

gemeente opmeer

Nota Ouderenbeleid

concept

Juni 2025

Inhoud

Inhoud 2
1. Ouderenbeleid onderbouwd: het beleidskader en maatschappelijke ontwikkelingen 3
1.1 Aanleiding 3
1.2 Voorgaand beleid 3
1.3 Visie Ouderenbeleid 5
1.4 Participatietraject 6
1.5 Welke maatschappelijke vraagstukken rondom vergrijzing spelen er? 6
Wie zijn ouderen? 6
Demografische ontwikkeling 7
Dementie: 8
Gezondheid, leefstijl, gezondheidsvaardigheden 9
positieve gezondheid 9
wonen 10
digitalisering 11
veranderende professionele zorg 11
druk op de mantelzorg 11
eenzaamheid 12
1.6 Scope van het ouderenbeleid 12
2 Doelstellingen van ouderenbeleid Wat blijven we doen? Wat gaan we doen? 13
2.1 Gezond en vitaal ouder worden 15
2.2 Zorgen voor elkaar 16
2.3 Levensloopbestendig wonen 17
2.4 Informatie & communicatie: 18
3 Monitoring & Evaluatie 19
4 Financiën en risico's 20
Rijksbeleid 20
Personeelstekort 20
BIJLAGE 1 begrippenlijst 21
BIJLAGE 2 bronnen 24
BIJLAGE 3 Activiteiten en dienstverlening voor ouderen in de gemeente Opmeer medio 2025 25

1. Ouderenbeleid onderbouwd: het beleidskader en maatschappelijke ontwikkelingen

1.1 Aanleiding

Deze nota Ouderenbeleid is gevormd met behulp van ouderen, maatschappelijke partners en omschrijft de uitdagingen en kansen van de zogenoemde dubbele vergrijzing in de gemeente Opmeer. Dubbele vergrijzing betekent dat er meer 65-plussers komen ten opzichte van andere leeftijdsgroepen en dat zij langer leven. Opmeer wil de gevolgen hiervan goed kunnen opvangen en ouderen lang en gezond thuis laten wonen. Ook landelijk wordt de vergrijzing als de belangrijkste uitdaging voor de volksgezondheid gezien[1]. Voor Opmeer is daarom deze beleidsnota, als duidelijk kader voor de komende jaren, geformuleerd.

1.2 Voorgaand beleid

Deze nota Ouderenbeleid staat niet op zichzelf maar is ingebed in een aantal Opmeerse visies en beleidsnota's die al eerder richting gaven aan de ingeslagen koers op breder terrein. Het gaat dan om:

- de Nota Sociaal Domein 2023-2026 Samen op weg naar balans
- de Woonvisie Een (t)huis voor iedereen in Opmeer 2023-2028
- het coalitieakkoord Vitaal Opmeer 2022-2026
- de Toekomstvisie Opmeer 2030

Nota sociaal domein

De nota Ouderenbeleid verhoudt zich nauw met de **Nota Sociaal Domein** 2023-2026 Samen op weg naar balans welke is aangevuld met het amendement A17.1 .

Deze nota beschrijft zes kerndoelen die, tenzij anders is omschreven, ook voor ouderen gelden:

1. Inwoners hebben bestaanszekerheid
2. Inwoners doen mee
3. Inwoners kunnen gezond, veilig en zelfstandig wonen en leven
4. Kinderen kunnen gezond en veilig opgroeien en zich ontwikkelen tot zelfstandige volwassenen
5. Zo gezond en vitaal mogelijk ouder worden
6. Integraal beleid

De nota sluit aan bij de uitgangspunten van het beleid voor het gehele sociaal domein en geeft een uitwerking van de doelstellingen die zich speciaal richten op ouderen en hoe we aan deze doelstellingen gaan werken. Belangrijk is dat dit beleid integraal, samenhangend en proactief is opgesteld waarbij de nadruk ligt op de eigen verantwoordelijkheid van ouderen.

Woonvisie

De Woonvisie bevat belangrijke aanknopingspunten voor ouderenbeleid: op meerdere locaties wordt ingezet op levensloopbestendig bouwen van seniorenwoningen. De seniorenwoningen worden vooral gebouwd nabij voorzieningen en ontmoetingscentra, we noemen dit wooncirkels. We stellen ons open voor door inwoners gewenste innovatieve woonconcepten zoals een Knarrenhof en onderzoeken mogelijkheden om mantelzorgwoningen op eigen erf en splitsing van woningen mogelijk te maken. Het doel om woningen voor jongeren te ontwikkelen maakt het mogelijk om na hun studie terug te keren naar de dorpen waar zij opgroeiden en weer dicht bij hun ouders en vertrouwde sociale netwerk

[1] RIVM. (2024) Kiezen voor een gezonde toekomst. Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2024

te wonen. Deze woonvormen vergroten niet alleen de woningvoorraad maar vergemakkelijken ook sociale samenhang, herstel van de oude sociale structuur en mantelzorg.

De nota Ouderenbeleid verstevigt de woonvisie door ontwikkeling van de fysieke leefomgeving te voorzien van een stevig sociaal cement.

Coalitieprogramma:

Het coalitieprogramma raakt het ouderenbeleid op meerdere punten. We noemen hier de volgende citaten:

" Wij geven uitwerking aan de ambities van de Toekomstvisie:
1. Vitale dorpen in een vitale gemeenschap
2. Een zorgzame gemeenschap "

"hebben de inwoners van Opmeer voldoende mogelijkheden om mee te doen in de maatschappij, door sport, sociaal maatschappelijke activiteiten en zijn voorzieningen nog altijd bereikbaar en betaalbaar "

"- is de zorg is voor onze inwoners gegarandeerd en de organisatie goed ingericht op haar wettelijke taken om zorg te leveren "

"De verwachting is dat de uitgaven, voor met name de Wmo, blijven stijgen."

"De gemeente ondersteunt de West-Friese Bibliotheek waar zij kan en mag."

"ondersteuning van mantelzorg versterken met aandacht op maat."

Toekomstvisie Opmeer

De Opmeerse droomscenario's die in de toekomstvisie geschetst worden spreken van :

-zorg die door de gemeente in regionaal verband georganiseerd wordt

- jong en oud die door elkaar heen wonen

- Deelfietsen

- innovatieve en kleinschalige woonvormen

- mantelzorgers worden goed bijgestaan met kennis en advies

- goed ontwikkelde kernen maken langer zelfstandig wonen mogelijk

Alles bij elkaar genomen geven deze voorgaande visies en nota's een gedegen inbedding van het te formuleren ouderenbeleid. Binnen een integrale aanpak door middel van beleid dat voor een brede doelgroep geldt zal deze nota de specifieke thema's, uitdagingen en beleidsdoelstellingen die voor ouderen relevant zijn uiteen zetten. Dit maakt het mogelijk om doelgericht de vinger aan de pols te kunnen houden of de voortgang die beoogd wordt hierop ook gemaakt wordt.

Regionaal pact en landelijke programma's

Zorginnovatie en aanpak van de dubbele vergrijzing is één van de drie focuspunten van het regionale Pact van West-Friesland[2], een samenwerkingsverband tussen de 7 West-Friese gemeenten: dit pact geeft steun aan Opmeer bij het lokale ouderenbeleid en in de uitvoering daarvan.

West-Friese gemeenten en woon- en zorgorganisaties zijn een nauwe samenwerking binnen het West-Friese WoonZorgPact gestart; De aanpak bestaat uit drie delen: bewustwording van 60+ers over nieuwe omstandigheden rondom ouder worden, inventariseren en versterken van eigen en informele netwerken waar inwoners op terug kunnen vallen met hulpvragen, en tot slot ontwikkeling van nieuwe woonvormen waardoor ouderen langer thuis kunnen wonen ook bij zwaardere zorg.

[2] Pact van West-Friesland https://regiowestfriesland.nl/over-het-pact/

Het Gezond en Actief Leven Akkoord[3] (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord[4] (IZA) zijn landelijk gesloten om een preventieve aanpak om gezond te blijven op te stellen en de toenemende zorgvraag de baas te worden. Het GALA en IZA geeft een belangrijk uitvoerend en financieel kader aan beleid voor alle leeftijden en dus ook aan het ouderenbeleid in Opmeer.

Het rijksprogramma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen[5] (WOZO) heeft als motto: zelf als het kan, thuis als het kan en digitaal als het kan. De rol van de gemeente bij het aanbieden van preventieve ondersteuning maar ook aanvullende hulp aan meer kwetsbare inwoners en hun mantelzorgers zijn in dit programma een belangrijk uitgangspunt. In het ouderenbeleid in Opmeer sluiten we hierop aan.

1.3 Visie Ouderenbeleid

Het ouderenbeleid is niet eerder als zodanig vastgelegd, het is wel belangrijk, en daarom wordt het met deze nota nu expliciet benoemd. De verwevenheid van dit ouderenbeleid met het breder geformuleerde beleid voor het gehele sociale domein en voor wonen blijft van belang; het gaat om integraal beleid.
In het ouderenbeleid willen we benadrukken dat we samen enorm veel bieden aan de ouder wordende mens in Opmeer. Voorzieningen, dienstverlening, activiteiten, verenigingsleven en de omgeving kunnen met recht betiteld worden als echte parels van Opmeer. Deze willen we koesteren. We gaan uit van eigen verantwoordelijkheid en zelfsturend vermogen waardoor de rol van de gemeente kleiner kan worden. Dit past bij een aanpak waarin inwoners van de gemeente ruimte krijgen, gefaciliteerd worden en uitgenodigd worden tot samenwerking. Door samen te werken met de Opmeerse gemeenschap kunnen we ouderen die dit nodig hebben, actief benaderen en mogelijkheden voor ondersteuning aanbieden.

Vergrijzing biedt Opmeer ook kansen: de komende generatie ouderen hebben meer te besteden en zijn dus een economisch aantrekkelijke doelgroep. Ouderen leveren een financiële bijdrage aan de gemeente, en zijn daarnaast van groot maatschappelijk belang in de samenleving.

> *“ik ga binnenkort met pensioen en ga kijken wat ik voor vrijwilligerswerk kan gaan doen”.*

Vrijwilligerswerk is enorm belangrijk voor dagelijkse activiteit en zingeving, het sociaal netwerk en mentale gezondheid en natuurlijk voor het doel waarvoor de vrijwilliger zich inzet. Dit kan sociale samenhang versterken. Tot slot zijn ouderen belangrijke schakels in het leven van hun naasten; als goede buur, als oppas voor bijvoorbeeld kleinkinderen en als mantelzorger.

Recent onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau onderschrijft dit: het inzetten op het activeren van ouderen om te (blijven) participeren in de samenleving, verhoogt de kans op behoud van welbevinden in latere levensjaren.[6]

[3] Ministerie van VWS (2023). GALA. Gezond en Actief Leven Akkoord: Gemeenten en GGD’en, zorgverzekeraars en VWS zeten gezamenlijk in op een gezond en actief leven met een stevige sociale basis
[4] Ministerie van VWS (2022). IZA Integraal Zorg Akkoord
[5] Ministerie van VWS (2022). Programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen.
[6] SCP (2024). Investeren in vitale ouderen.

1.4 Participatietraject

Bij het proces om tot deze nota te komen zijn er gesprekken gevoerd met verschillende organisaties en sleutelfiguren uit de Opmeerse samenleving. Daarnaast hebben inwoners kunnen meedenken over wat zij belangrijk vinden voor ouderen in de komende jaren.

Gesprekken met organisaties in gemeente Opmeer: Raad en Daad, Seniorenvereniging Opmeer, Golf met Pit, begeleidster spelletjesmiddag Theresiahuis De Weere, voorzitter Rundveemuseum Aartswoud.

Gesprekken met inwoners:

- Bijeenkomst Toekomstbestendig wonen voor senioren in Opmeer 31 maart 2025
- Bijeenkomst voor inwoners Visie Ontmoetingscentra 24 april 2025
- De Schakel koffietijd 15 april
- Pastoor Meriusflat handwerkochtend 23 april
- Lindehof biljarters12 mei
- Lindehof Linedansers12 mei

De gesprekken met inwoners lieten veel enthousiasme zien over hetgeen er in de gemeente Opmeer georganiseerd wordt voor de oudere doelgroep. Ook het voorzieningenniveau wordt als goed gezien. Opvallend is de belangstelling om met andere leeftijdsgroepen in contact te blijven zowel direct in de woonomgeving alsook in de activiteiten die er zijn voor ouderen. Daarnaast zijn er vragen en zorgen over mobiliteit en digitalisering: voor grotere afstanden hoopt men dat het openbaar vervoer enigszins op peil kan worden gehouden. Juist voor de kleinere afstanden tussen de dorpskernen ervaart men problemen om van A naar B te komen wanneer zelf auto rijden/fietsen/lopen niet meer mogelijk is. Om vaardig te blijven in de zich snel ontwikkelende digitale omgeving geven ouderen aan vooral te leunen op kinderen en kleinkinderen maar ook dat deze ontwikkeling niet of nauwelijks meer bij is te houden.

1.5 Welke maatschappelijke vraagstukken rondom vergrijzing spelen er?

Om de doelstellingen van het ouderenbeleid te kunnen formuleren is het belangrijk een duidelijk beeld te hebben van de maatschappelijke vraagstukken die er op dit moment rondom vergrijzing spelen. Hiermee is het beleid actueel en passend in de samenleving van vandaag.

Wie zijn ouderen?

De doelgroep ouderen is zeer divers. Het woord ‘ouderen’ veronderstelt dat er een leeftijdsgrens geldt: ben je daar eenmaal voorbij, dan ben je oud. De praktijk is anders.
Het beeld van DE oudere schetst mensen die geen betaald werk meer verrichten, kwetsbaar zijn, minder financieel draagkrachtig, minder mobiel, en minder gezond. Echter de nieuwe generaties 70-ers laten al zien dat er op al deze eigenschappen verandering gaande is: ouderen werken langer door (vooral zelfstandigen), leven langer (maar niet per se in volle gezondheid) en hebben hun zaken financieel vaak goed op orde.

Het is dus belangrijk onderscheid te maken tussen verschillende groepen ouderen en dit niet te baseren op leeftijd alleen. Het NIVEL[7] deelt de groep in drie subgroepen[8]:

Vitaal: deze groep functioneert in het algemeen goed en zelfstandig, kent weinig beperkingen, maakt nog weinig gebruik van zorg, woont zelfstandig en heeft eigen vervoer. Deze groep levert een

[7] Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Gezondheidszorg
[8] We kiezen ervoor geen gebruik te maken van de invalshoek van de vier levensfases van Laslett, 1987, 1991 zoals omschreven in het SCP rapport Investeren in vitale ouderen maar kiezen voor deze meer gedifferentieerde indeling van het NIVEL.

belangrijke bijdrage aan het vrijwilligerswerk en mantelzorg, geeft organisaties bestuurskracht en speelt een belangrijke rol naar kinderen en kleinkinderen mits die in de buurt wonen.

Beperkt vitaal: deze groep functioneert en woont zelfstandig met lichte beperkingen en licht gebruik van zorg: b.v. regelmatig bij de huisarts, huishoudelijke hulp. Richt zich meer op seniorenactiviteiten, is meer thuis, vaker intensief mantelzorger, past zich aan qua mogelijkheden voor boodschappen doen, deelname aan activiteiten. Ervaart soms problemen met hun mentale gezondheid.

Kwetsbaar: deze groep ervaart veel fysieke en soms ook mentale beperkingen, woont zelfstandig, vaak met WMO-indicatie, is frequent zorggebruiker en toenemend afhankelijk van mantelzorg, buren en professionals. Participatie aan activiteiten buitenshuis is niet of zeer beperkt mogelijk. Een deel van deze groep verhuist op zeker moment naar een verpleeghuis met 24-uurs zorg.

Er wordt geen onderzoek gedaan naar de omvang van deze drie doelgroepen in Nederland maar om in deze nota te refereren naar één van deze drie doelgroepen voor bijvoorbeeld communicatie, activiteiten of doelstellingen van beleid is deze indeling zeer goed bruikbaar.

Daarnaast wijst onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) uit dat laagopgeleiden en mensen met een laag inkomen in minder goede gezondheid leven en een lagere levensverwachting hebben[9].

In Opmeer is sprake van een iets lager gemiddeld opleidingsniveau dan het Nederlands landelijk gemiddelde. 12% van de 65+huishoudens in Opmeer hebben een inkomen gelijk of lager dan de 120% van de bijstandsnorm[10].

Actieve ouderen blijven langer gezond

Het welbevinden van ouderen in de latere levensloop neemt af naarmate mensen op verschillende terreinen minder actief deelnemen aan de samenleving. Bijdragen, op welke manier dan ook, geeft voldoening en brengt vaak sociale contacten met zich mee[11]. Toenemende beperkingen zoals omschreven in de drie groepen ouderen ‘vitaal, beperkt vitaal en kwetsbaar’ is hierop van invloed. Echter met voldoende energie en creativiteit kan ook gekeken worden naar nieuwe manieren van bijdragen: Wat kan ik nog wel? Of wat kan ik op een andere manier bijdragen?

De mate waarin ouderen in Opmeer bijdragen met vrijwilligerswerk aan het brede scala van activiteiten in de gemeente is groot en breed gewaardeerd. Het is belangrijk dit dus ook te zien als een factor die bijdraagt aan hun fysieke en mentale gezondheid.

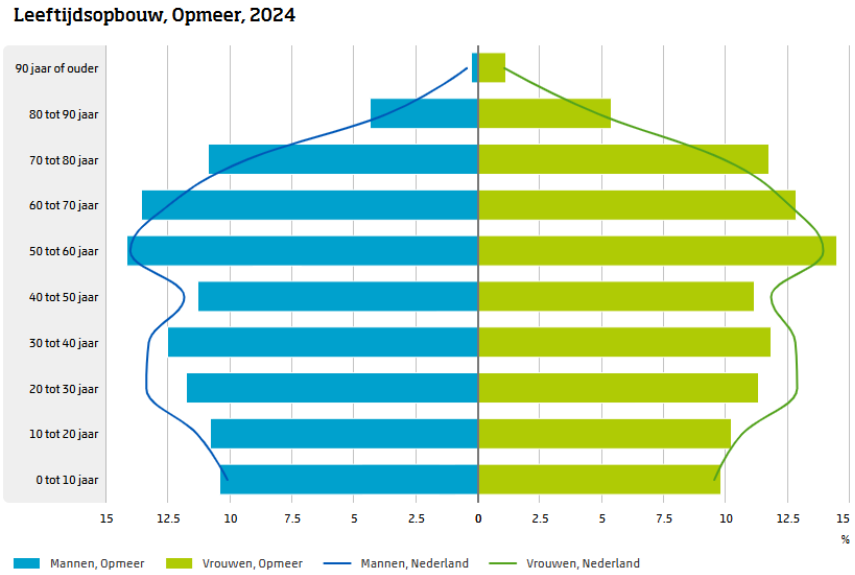
Met de na-oorlogse babyboomers die nu 75+ worden zullen ook de karakteristieken van groepen ouderen veranderen. Deze generatie is mondiger en ook individualistischer, is vaker hoger opgeleid en heeft minder kinderen die vaker op grotere afstand wonen. Babyboomers leven meer in een ‘eigen bubbel’: wat er voor kan zorgen dat een kleine groep niet wordt bereikt.

Demografische ontwikkeling

In statistieken van het CBS is vergrijzing en dubbele vergrijzing goed te zien. De brede groep van mannen en vrouwen van 50-60 jaar zijn de ouderen van de toekomst. In grote lijnen is de bevolkingsopbouw niet heel erg anders dan in de rest van Nederland. Wel zijn er veel minder 20-30ers in Opmeer.

[9] SCP (2023). Eigentijdse ongelijkheid. Verschil in Nederland 2023.
[10] Gemeente Opmeer 2022
[11] SCP (2024). Investeren in vitale ouderen.

Het totaal aantal inwoners in Opmeer in 2024 is 12 199.

bron: CBS De leeftijdsopbouw van Opmeer ten opzichte van het landelijk gemiddelde (grafiekje)

Tabel 1 Inwoners van Opmeer 55+ jaar per dorpskern
Bron: Basis Registratie Persoonsgegevens januari 2025

Inwoners 55+ per dorpskern	Spanbroek		Opmeer		Hoogwoud		De Weere		Aartswoud	
55-64	633	13%	334	14%	563	14%	175	21%	68	*15%*
65-74	475	10%	350	15%	536	14%	106	13%	92	*20%*
75+	597	12%	203	9%	467	12%	72	9%	59	*13%*
totaal 55+	1705	34%	887	38%	1566	40%	353	42%	219	*48%*
totaal 65+	1072	22%	553	24%	1003	25%	178	21%	151	*33%*
totaal aantal inwoners	4944	100%	2321	100%	3938	100%	833	100%	460	
80+	337	7%	90	4%	205	5%	36	4%	22	*5%*
	59 Weidehof 60+				14 Jonkerszorg 65+					
	20 Schakel									

Dementie:

Eén op de vijf mensen in Nederland zal dementie krijgen. Dit aantal zal de komende jaren stijgen. Alzheimer Nederland kent een actieve West-Friese afdeling waarmee ook in Opmeer wordt samengewerkt. In Opmeer zijn er ongeveer 240 mensen geregistreerd met dementie, waarvan er 94 in één van de intramurale zorginstellingen wonen. In Opmeer woont dus 60% van de mensen met dementie zelfstandig (alleen of samenwonend) en 40% in een zorginstelling.

Schatting aantal mensen met dementie

	2023	2030	2040	2050
Nederland	300.000 (1,7%)	390.000 (2,1%) [+30%]	520.000 (2,7%) [+73%]	620.000 (3,1%) [+107%]
Opmeer	220 (1,8%)	300 (2,4%) [+36%]	400 (3,1%) [+82%]	490 (3,8%) [+123%]

Prognose aantal mensen met dementie.[12]
Getal in ronde haakjes (): percentage met dementie ten opzichte van de totale bevolking
Getal in blokhaakjes []: stijging van aantal mensen met dementie ten opzichte van 2023

Dementie is één van de ziektes die veel impact heeft op zowel de patiënt als op het leven van zijn omgeving. Belangrijkste risicofactoren voor ontwikkelen van dementie zijn hoge bloeddruk, overgewicht, alcoholgebruik, suikerziekte, roken, hoog cholesterol, ongezonde voeding, weinig bewegen, weinig nieuwe dingen leren en weinig sociale contacten[13].

Gezondheid, leefstijl, gezondheidsvaardigheden

De 'oudere ouderen' van nu, zeg 75+ers, hebben vaak een lager opleidingsniveau dan de babyboomers die nu snel de 75 naderen. Dit heeft een samenhang met hun gezondheid, leefstijl, laaggeletterheid en gezondheidsvaardigheden. Deze mensen maken meer gebruik van zorg.

Laaggeletterden hebben vaker moeite met digitale zaken. 42 procent van de ouderen mist basiskennis op het gebied van digitale vaardigheden. Ook tijdens het participatietraject voor deze nota wordt dit beeld bevestigd: een deel van de ouderen in Opmeer geeft aan geen emailadres te hebben om mee te kunnen communiceren.

Ook fysieke vaardigheden zijn belangrijk: voor ouderen wordt dit vaak vertaald als van belang voor het voorkomen van vallen. Valpreventie is via het GALA programma landelijk op de agenda gezet en is ook in Opmeer opgepakt voor activiteiten en informatieverstrekking.

Belangrijk is om de inspanning die ingezet wordt op het ondersteunen van kwetsbare ouderen zo effectief mogelijk te laten zijn. Alleen presentatie van het aanbod is niet genoeg. Kwetsbare mensen komen in beeld door actief te signaleren en regelmatig met de inwoner in gesprek te gaan[14].

Vergelijkingen van de mate waarin gezondheidsrisico's in Opmeer voorkomen ten opzichte van andere gemeente laten geen grote verschillen zien. Gezondheidsrisico's die aandacht vragen in Opmeer zijn:

- Alcoholgebruik: 9,9% van Opmeerse volwassenen is een zware drinker[15]
- Overgewicht: 44,3% van Opmeerse volwassenen heeft matig/ernstig overgewicht[16]
- Eenzaamheid: 45,6% van Opmeerse volwassenen is matig/ernstig eenzaam[17]

positieve gezondheid

In de gezondheidszorg en welzijnssector wordt steeds meer ingezet op de positieve gezondheidsbeleving van mensen. Hierbij is niet meer de afwezigheid van ziekten en beperkingen het uitgangspunt, 'iedereen mankeert wel iets op zekere leeftijd', maar het vermogen om je aan te passen

[12] Alzheimer Nederland (2024). Mensen met dementie per gemeente.
[13] Alzheimer Nederland, 2024
[14] SCP (2024). Zien, luisteren en helpen. Wat gemeenten kunnen doen voor een beter bereik in het sociaal domein
[15] Gezondheidsmonitor Volwassenen RIVM 2024
[16] Gezondheidsmonitor GGD Hollands Noorden 2022
[17] Gezondheidsmonitor GGD Hollands Noorden 2022

en je eigen regie te voeren[18]. Het gaat om veerkracht van mensen ondanks de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven. Onderzoek heeft uitgewezen wat mensen zelf verstaan onder gezondheid. Zij blijken niet alleen lichamelijke gezondheid belangrijk te vinden, maar bijvoorbeeld ook zingeving, meedoen en kwaliteit van leven. Ook bij mensen met ernstige aandoeningen kan dit een groot verschil maken in hun mentale gezondheid en beleving van een normale dag. Dit vraagt op allerlei vlakken een brede, meer creatieve kijk.

FIGUUR 1DE ZES DIMENSIES VAN POSITIEVE GEZONDHEID

wonen

De meeste ouderen in Nederland wonen in een niet-levensloopgeschikte grondgebonden koopwoning. Ook in Opmeer is 75% van de woningen een koopwoning. Bij nieuwbouw is er veel aandacht voor het bouwen van levensloopgeschikte woningen maar desondanks is het realistisch om te zeggen dat dit niet voor alle ouderen een oplossing zal bieden. Veel mensen worden dus ouder in hun huidige woning. In het participatietraject komt dit ook regelmatig naar voren: mensen geven aan graag te willen blijven. Dit vraagt aandacht in beleid. Al eerder noemden we het WOZOprogramma van het Rijk en de Opmeerse woonvisie waarin ook aandacht is voor ondersteuning van ouderen die in hun huidige woning willen blijven. De toename van de zwaarte van de zorg die mogelijk in de thuissituatie zal moeten worden verleend in de toekomst vraagt wel soms aanpassingen in deze woningen en in het aanbod van zorgverlening. Hier heeft de gemeente maar gedeeltelijk invloed op. Beide ontwikkelingen pleiten voor een preventief beleid.

Het wordt steeds belangrijker om ook op latere leeftijd vooruit te kijken naar de toekomst in je woning en hier op tijd keuzes in te maken. Ga je je uiteindelijk richten op verhuizen of maak je je woning tijdig geschikt voor zelfstandig wonen op latere leeftijd? Hoewel vitale ouderen het gesprek hierover vaak nog niet willen aangaan is het belangrijk de bewustwording voor de eigen verantwoordelijkheid hierin te stimuleren.

Geclusterd wonen van ouderen, zelfstandig maar wel op korte afstand van elkaar, maakt de organisatie van zorgverlening eenvoudiger. Personeelstekorten zijn nu al een enorme uitdaging en vraagt om een efficiënte inrichting van de zorg en waar mogelijk ook zorg op afstand.

[18] Instituut voor positieve gezondheid.

In de tabel op pagina 8 Tabel 18is ook de concentratie van inwoners in Opmeer van 55-64 jarigen meegenomen; waar wonen de ouderen van over 10 jaar?

digitalisering

De COVIDpandemie ’20-’22 heeft een omslag meegebracht voor de inzet van digitale technologie in de samenleving. Ook in de (thuis)zorg voor ouderen. Het nijpende personeelstekort voert de druk of slimmer werken in de zorg verder op. Zorg op afstand, digitale communicatie met zorgverleners, zelfmanagement door monitoring op afstand en patiëntenportalen bieden mogelijkheden om moderne zorg bij mensen thuis te kunnen bieden. Ook rondom welzijn, bijvoorbeeld meedoen en ontmoeting, brengt digitalisering nieuwe mogelijkheden maar ook uitdagingen.

Toegang tot informatie en dienstverlening, ook die van de overheid, is steeds digitaler. Waar eerst gedacht werd dat jongere ouderen op den duur wel mee kunnen komen met deze ontwikkeling blijkt dat de technologische ontwikkeling veel sneller gaat. Ook diegenen die 10 jaar geleden digitaal prima mee konden komen noemen zichzelf nu soms digibeet. Dit vraagt om aandacht bij ontwikkeling van dienstverlening en activiteiten voor ouderen: een leven lang leren stimuleert nieuwsgierigheid en vitaliteit nodigt mensen uit om bij te blijven. Informatievoorziening moet goed passen bij de doelgroep. Als mensen laaggeletterd zijn is de kans groter dat zij moeite hebben met digitale zaken. Onder ouderen, migranten en laagopgeleiden komt de meeste laaggeletterdheid voor. Ouderen vragen relatief vaak om hulp bij het gebruik van digitale apparaten[19].

veranderende professionele zorg

De afgelopen jaren is het aantal verpleeghuisplaatsen teruggebracht o.a. met het beeld voor ogen dat meer zorg bij huis geleverd kan worden. De intramurale zorg heeft meer focus op de meest kwetsbaren, en innovatie en technologie moet sommige verpleeghuiszorg ook bij mensen thuis mogelijk maken. Dit maakt dat de ondersteuningsvraag van thuiswonenden verandert, en de thuiszorg een belangrijke rol heeft.

De aard van het werk in de (thuis)zorg verschuift van het ‘ouderwetse’ zorgen voor, naar zorgen dat. Er wordt meer gestuurd op zelfzorg en zelfmanagement waarin een zorgprofessional meer begeleidend optreed en er meer van cliënten zelf verwacht wordt. Ook vanuit de zorgsector komen er mogelijkheden om preventief te werken bijvoorbeeld met preventiegesprekken: tekorten in personeel maken dat zorgorganisaties er baat bij hebben dat de aanwas van nieuwe cliënten binnen de perken blijft.

Huisartsen hebben vaak een jarenlange band met hun oudere patiënten en zijn dus een belangrijk aanspreekpunt. De huisarts signaleert, handelt en verwijst door. De vergrijzing vergroot de druk op de huisartsen naast de toenemende druk door uitbreiding van taken. Binnen het IZA en GALA zijn er nieuwe mogelijkheden om ook hier preventiever te gaan werken bijvoorbeeld met Welzijn op Recept of door de inzet van triage en ervaringsdeskundigen bij ondersteuning in de GGZ.

druk op de mantelzorg

De druk op mantelzorg neemt toe. Er wordt meer gevraagd van mantelzorgers door tekort aan personeel en doordat zorgkantoren de indicaties voor een verpleeghuisplaats aanscherpen.

Het beleid voor mantelzorgers is voor een bredere doelgroep dan alleen ouderen: allereerst is er de uitdaging om mantelzorgers te kunnen identificeren: wie zijn dit en zien zij zichzelf ook zo? Melden zij zich met vragen? Waar liggen hun behoeften? Hoe kun je hen op de juiste manier ondersteunen? De kennis over deze vragen is de afgelopen 20 jaar enorm gegroeid maar de praktijk laat nog steeds veel uitdagingen zien.
In de praktijk dreigt voor mantelzorgers die intensief met hun naaste bezig zijn een sociaal isolement: hun gevoel van verantwoordelijkheid is zeer groot en maakt dat zij zichzelf soms niet meer goed in

[19] *Pharos. 2022 Factsheet digitale vaardigheden.*

acht nemen en ook overbelasting dreigt. Respijtzorg door middel van dagbesteding of logeermogelijkheden biedt dan een mantelzorger de kans weer te participeren en energie op te doen.

De vraag naar ondersteuning is daarnaast vaak zeer praktisch van aard: er moet veel geregeld worden of soms is ook het delen van ervaringen of luisteren voldoende.

Het bereiken van mantelzorgers kan een probleem zijn. “Ik was geen mantelzorger, ik zorgde voor haar, dat is vanzelfsprekend”, herkenning bieden voor iemands situatie is dus belangrijk.

Mantelzorgbeleid kan een duidelijk verbinding met het woonbeleid krijgen door mogelijkheden voor samenwonen van verschillende generaties te stimuleren: het plaatsen van een aparte mantelzorgwoning op eigen grond of het bouwen van een kangoeroewoning waar mantelzorger en naasten bij elkaar wonen. Ook de bevordering van de terugkeer van jongeren naar de woonomgeving kan wederzijdse kinderzorg en mantelzorg stimuleren in de dorpen.

eenzaamheid

Eenzaamheid is een breed begrip en is vooral een persoonlijke ervaring of gevoel. Iemand die alleen woont, hoeft zich niet eenzaam te voelen en iemand met veel contacten of in een groep kan zich toch eenzaam voelen.

Eenzaamheid is geen probleem van een bepaalde leeftijdsgroep maar komt onder alle leeftijdsgroepen voor. Voor ouderen geldt het al langer als een belangrijk aandachtspunt. Sinds de coronatijd is er ook veel aandacht voor deze problematiek onder jongeren gekomen. In 2018 is het landelijke programma Een tegen Eenzaamheid gestart waar overheid, bedrijfsleven en andere organisaties aan bijdragen. Meer dan de helft van de 75-plussers in Nederland voelt zich matig tot (zeer) ernstig eenzaam. In Opmeer was dat 49% van de inwoners van 65 jaar en ouder[20],

1.6 Scope van het ouderenbeleid

Dit ouderenbeleid is een specificatie van het integrale beleid dat is uitgezet binnen het sociale domein. Daarnaast is duidelijk dat er een belangrijke verbinding ligt met het fysieke domein: wonen, de buitenruimte en het gebruik van de buitenruimte. Dienstverlening, regelingen en activiteiten die voorvloeien uit dit beleid zullen vaak voor meer doelgroepen beschikbaar zijn dan alleen ouderen. Dit vraagt om een structurele samenwerking tussen verschillende domeinen en partijen.

Deze beleidsnota is geschreven met de intentie om voor een langere periode een kader te bieden aan de uitvoering. Zo mogelijk kunnen ook volgende colleges verder met de hier opgestelde basis. Verwacht wordt dat veel ontwikkelingen zich op middellange termijn zullen doorzetten waardoor de doelstellingen van dit beleid geldig blijven en met kleinere verschuivingen in de uitvoering voldoende kan worden gereageerd op behoefte aan verandering die uit de monitoring en evaluatie naar voren gaan komen.

[20] GGD (2022) Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen.

2 Doelstellingen van ouderenbeleid
Wat blijven we doen? Wat gaan we doen?

De reflectie op de maatschappelijke ontwikkelingen uit het eerste hoofdstuk van deze nota, maar ook de luistersessies met betrokken organisaties en ouderen, tonen dat het brede activiteiten- en ondersteuningsaanbod voor ouderen in Opmeer iets is om trots op te zijn. Dit moeten we als Opmeerse samenleving koesteren.
Het is belangrijk om oog te houden voor vernieuwing en veranderingen bij de doelgroepen en hun vragen. De groei van het aantal ouderen vereist alertheid of we nog het juiste doen? Daarom willen we de dialoog met inwoners en hun organisaties continueren. Daarnaast is het belangrijk om samen met partnerorganisaties alert te blijven en met name de groep kwetsbare ouderen in het oog te houden.

In dit hoofdstuk zullen we de doelstellingen van het ouderenbeleid uiteen zetten aan de hand van vier domeinen:

- Gezond & vitaal ouder worden
- Zorgen voor elkaar
- Levensloopbestendig wonen
- Informatie & Communicatie.

Deze domeinen kennen geen strakke grenzen; ze grijpen in elkaar. Omdat we waarde hechten aan het voeren van een integraal beleid plaatsen we deze doelstellingen allereerst in het perspectief van de bestaande opgaves en het reeds geformuleerde beleid en lopende programma's.

Gezond & Vitaal ouder worden

Gezond en vitaal ouder worden gaat niet alleen over het fysiek gezond en vitaal blijven. Het gaat ook over mentale, sociale en financiële gezondheid en om het versterken van zelfredzaamheid, preventief werken, benaderen via leefstijlinterventies, stimuleren van ontmoeting. Kernwaarde 'sociaal isolement', genoemd in het vijfde kerndoel 'Zo gezond en vitaal als mogelijk ouder worden' uit de Nota Sociaal Domein 2023-2026 valt binnen dit domein. Het gaat om het bevorderen van weerbaarheid en digitale vaardigheden om goed mee te kunnen blijven doen. Meedoen faciliteren is in Opmeer het devies voor beleid voor de hele gemeenschap en dus meer dan de wettelijke plicht die b.v. de Wet maatschappelijke ondersteuning oplegt. Meedoen is opgenomen in het DNA van een oudere in Opmeer, en vaak ook samen met andere generaties. Jong en oud samen houdt elkaar actief en geeft ieder de kans op een eigen manier bij te dragen.
Gezond en vitaal ouder worden houdt nauw verband met het GALA en IZA, met nota Sociaal Domein, de Opmeerse BOSSnota voor bewegen, ontmoeten, spelen en sporten -in wording-
Daarnaast sluiten de doelen aan bij de landelijke prioriteiten op het gebied van publieke gezondheid[21]. Vitaal ouder worden is er één van. De gemeente Opmeer werkt aan het ontwikkelen van een nieuwe gezondheidsnota waarin deze doelstellingen zuilen worden meegenomen.

Zorgen voor elkaar

Zorgen voor elkaar omvat de doelstellingen van beleid waarmee we kwetsbare ouderen en mantelzorgers kunnen ondersteunen. Zelf regie houden, preventief werken en voorkomen van inzet van zwaardere hulp blijven uitgangspunten maar voor inwoners die dit nodig hebben bieden we ondersteuning.
Alle drie de kernwaarden 'sociaal isolement', 'mantelzorgers' en 'basiszorg en verborgen problemen' genoemd in het vijfde kerndoel 'Zo gezond en vitaal als mogelijk ouder worden' uit de Nota Sociaal Domein 2023-2026 vallen binnen dit domein.

[21] Ministerie van VWS. Gezondheid breed op de agenda. Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024

Zorgen voor elkaar houdt nauw verband met de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Nota Sociaal Domein en het Pact van Westfriesland.

Levensloopbestendig wonen

Levensloopbestendig wonen omvat de doelstellingen waarmee we ervoor willen zorgen dat ouderen in Opmeer in een geschikte woning ouder kunnen worden. Het gaat om variatie in koop- en huurwoningen, woningverbeteringen en nieuwbouw. Ook is er aandacht voor de sociale omgeving van buurten waar veel ouderen wonen: een belangrijk factor in de kwaliteit van de woonomgeving. Levensloopbesteding wonen is eerder als beleid geformuleerd in de Woonvisie, het landelijke WOZOprogramma, en in het regionale WestFrieseWoonZorgPact.

Informatie & Communicatie

De gemeente is een belangrijke speler in de communicatie naar ouderen: samen met andere partnerorganisaties kan, met name in preventieve sfeer, betrouwbare informatie verzameld en aangeboden worden. We geven ondersteuning bij ‘bijblijven’ in de publieke informatievoorziening, bij meedoen in de digitale samenleving, en bij het betaalbaar en bereikbaar houden van informatie die nodig is om zelfredzaam te kunnen functioneren. De verplaatsing van activiteiten en ondersteuning voor verschillende doelgroepen ouderen naar een meer gedifferentieerde laag van organiserende partijen maakt de communicatie hierover ook diffuser: dit is niet in het belang van de deelnemers en de vindbaarheid: daar kan de gemeente een rol in spelen.

2.1 Gezond en vitaal ouder worden

Doelstelling: Ouderen hebben de gelegenheid om, fysiek en mentaal, vitaal te blijven.

Subdoelstellingen:

- Ouderen weten wat belangrijk is om fysiek en mentaal gezond te blijven.
- Ouderen kunnen meedoen en actief bijdragen aan de Opmeerse samenleving.
- Ouderen worden gestimuleerd om anderen te ontmoeten en sociale contacten aan te gaan en te onderhouden. Ook met andere leeftijdsgroepen.
- Ouderen kunnen blijven sporten en bewegen, ieder naar eigen kunnen.
- Ouderen hebben laagdrempelige mogelijkheden om hun gezondheid te monitoren.
- De woonomgeving is aantrekkelijk en toegankelijk om in te bewegen en te ontmoeten.

Wat blijven we doen?

- We werken aan voorlichting over gezondheid en fit blijven, over valpreventie en over gezonde voeding
- We bieden gelegenheid om samen te koken en samen te eten. We ondersteunen bewoners die elkaar hierin willen helpen.
- Alle ouderen; vitaal, minder vitaal maar ook kwetsbaren, hebben de mogelijkheid om te (blijven) bewegen. Bewegen brengt ook ontmoeting mee.
- We inspireren en faciliteren sportverenigingen om bewegen op late leeftijd aan te bieden en ouderen uit te nodigen actief bij te dragen aan de vereniging.
- We werken met preventieve methodes:
    - voor mentale weerbaarheid
    - voor bewust vooruitkijken naar ouder worden in Opmeer
    - voor behoud van vitaliteit en zingeving
- We ondersteunen en stimuleren vrijwilligerswerk actief: via onze locatiemanagers ontmoetingscentra, onze opbouwwerkers, en waardering van vrijwilligers.

Wat gaan we doen?

- We motiveren inwoners om hun vraagverlegenheid aan de kanten zetten: in Opmeer helpen we elkaar graag .
- We ondersteunen vrijwilligers met deskundigheidsbevordering door onderlinge kennisdeling te faciliteren en trainings- en informatiebijeenkomsten te organiseren.
- We initiëren deskundigheidsbevordering omtrent het omgaan met kwetsbare ouderen onder de vrijwilligers

Hoe monitoren/evalueren we?

Monitoring vindt plaats via de GALA rapportages voor wat betreft de voorgenomen en gerealiseerde projecten. Het aanbod speciaal voor de kwetsbare doelgroep wordt met de partnerorganisaties jaarlijks geëvalueerd.

De monitoring van voldoende bewegen volgt per ouderendoelgroep. Hier wordt continu de vinger aan de pols gehouden: is er voldoende animo? Als er een groep/locatie stopt: wat kan er voor in de plaats komen? Wat zijn nieuwe ontwikkelingen? Is er vraag naar specifieke ruimtes voor bewegen?.

Monitoring van de fysieke leefomgeving volgt vanuit de rapportages openbare ruimte, passend bij verschillende doelgroepen.

2.2 Zorgen voor elkaar

Doelstelling: Kwetsbare ouderen en hun mantelzorgers vinden ondersteuning bij zelfstandig wonen en meedoen

Subdoelstellingen:

- Kwetsbare ouderen worden dichter bij huis ondersteund
- Mantelzorgers voelen zich gesteund en zijn geïnformeerd over ondersteuning voor regelwerk, onderlinge steun en respijtzorg.
- Ouderen met dementie en hun naaste omgeving zijn op de hoogte van hun mogelijkheden voor ondersteuning

Wat blijven we doen?

- We ondersteunen beperkt vitale en kwetsbare ouderen die onvoldoende hulp uit hun eigen sociale netwerk hebben volgens de WMO
- We communiceren naar ouderen de mogelijkheden voor verbetering van hun financiële gezondheid
- Welzijn op recept wordt actief ingezet en nader praktisch uitgewerkt in samenwerking met de Opmeerse gezondheidszorg
- Het Wijkteam werkt toegankelijk met zowel een open inloop alsook op afspraak en heeft korte lijnen met professionele en vrijwillige ondersteuners met signalerende taken
- We werken outreachend naar kwetsbare ouderen direct vanuit het opbouwwerk, de sociaal beheerders van de ontmoetingscentra, het wijkteam, het woningbedrijf en de partnerorganisaties. Vroegsignalering en aandacht voor mogelijk verborgen problemen zijn in de werkroutines geborgd.
- We bieden mantelzorgers de mogelijkheid tot onderlinge ontmoeting, informatie en waardering
- We verkennen de mogelijkheden tot uitbreiding van het dienstenaanbod voor mantelzorgondersteuning

Wat gaan we doen?

- We onderzoeken de vraag naar verbetering van ontmoeting en mobiliteit van ouderen met name in de kleine kernen. De focus zal liggen op de mogelijkheden om het huidige aanbod beter op de vraag van de beperkt vitale en kwetsbare groep ouderen te laten aansluiten.
- We onderzoeken de huidige situatie in Opmeer op het gebied van dementievriendelijkheid. We doen dit met behulp van de dementiescan van Alzheimer Nederland. Deze scan zet de huidige omvang, de beleids- en planvorming, de lokale structuur en afstemming, de ontwikkeling van een dementievriendelijke gemeenschap, deskundigheidsbevordering, ondersteuning van mantelzorgers, respijtzorg en wonen met dementie op een rijtje.
- We onderzoeken de vraag en het huidige aanbod van respijtzorg

Hoe monitoren/evalueren we?

Jaarlijks wordt het cliëntervaringsonderzoek van cliënten van de WMO uitgevoerd.

Evaluatie van de manier waarop de belangrijke signalerende functie van medewerkers is verankerd in taakomschrijving en FTE's zodat deze ook op langere termijn geborgd is.

GGD gezondheidsmonitor

2.3 Levensloopbestendig wonen

Doelstelling: Er zijn voldoende geschikte, betaalbare woningen beschikbaar voor ouderen.

Subdoelstellingen:

- Ouderen weten welke maatregelen zij zelf kunnen nemen om zo lang mogelijk zelfstandig te wonen
- In nieuwbouwprojecten wordt zoveel mogelijk levensloopgeschikt gebouwd. We houden rekening met de groeiende vraag naar betaalbaar, gelijkvloers wonen voor ouderen
- Er worden minimaal twee wooncirkels gerealiseerd in de gemeente Opmeer waarin ook de sociale cohesie voor ouderen wordt ondersteund

Wat blijven we doen?

- Aandacht voor onderwerp wonen in 75+ huisbezoeken. Verkenning om ook bij andere sleutelmomenten b.v pensionering de kijk van inwoners op ouder worden in… en bijdragen aan Opmeerse samenleving te verkennen.
- We houden voorlichtingsbijeenkomsten met partnerorganisaties over ouder worden en wonen
- We faciliteren het aanpassen van de woning voor mensen met een zorgvraag
- We bieden de Blijverslening aan en brengen deze breed onder de aandacht
- We versterken de ontmoetingscentra als centraal gelegen punt voor brede sociale ondersteuning binnen de te realiseren wooncirkels.

Wat gaan we doen?

- We zoeken nieuwe mogelijkheden en momenten voor het gesprek met vitale, beperkt vitale en kwetsbare inwoners over ouder worden en wonen. Mogelijkheden voor koppeling aan andere contactmomenten met de gemeente of thema's zoals verduurzaming worden verkend.
- We gaan met partnerorganisaties de mogelijkheden van domotica en zorgtechnologie opnieuw onder de aandacht brengen.
- We verkennen de aanvulling die de Verzilverlening mogelijk biedt op de Blijverslening (deze is breder inzetbaar:ook voor renovatie en verduurzaming, de inzet is de overwaarde op de koopwoning)
- Naast fysieke realisatie van de wooncirkels worden deze ook sociaal maatschappelijk ingevuld. De ontmoetingscentra in Spanbroek en Hoogwoud nemen hier een centrale plek voor bundeling van activiteiten en ontmoeting en worden structureel ondersteund. Eigen initiatief van inwoners krijgt ruimte en vertrouwen.
- We ondersteunen en stimuleren ouderen die willen verhuizen. We onderzoeken of wooncoaches ouderen kunnen helpen met het vervullen van hun woonwens.
- We onderzoeken de locatie voor een 'Samen Thuisflat' voor kwetsbare ouderen in Opmeer zoals gedefinieerd zal worden door het Westfries WoonZorgPact.

Hoe monitoren/evalueren we?

- We monitoren de realisatie en planvorming van levensloopbestendige koop- en huurwoningen.
- We monitoren het aantal aanvragen voor de Blijverslening
- We monitoren de verdere ontwikkeling en realisatie van de ontmoetingscentra

2.4 Informatie & communicatie:

Doelstelling: Ouderen weten waar ze terecht kunnen met hun vraag naar informatie, advies voor ontmoeting, activiteiten, ondersteuning.

Subdoelstellingen:

- Informatie is goed vindbaar en toegankelijk
- Informatie wordt in begrijpelijke taal en op een laagdrempelige manier aangeboden

Wat blijven we doen?

- Informatie vanuit de gemeente voor ouderen wordt op papier aangeboden via het huis-aan-huisblad De Kogge, de jaarlijkse gemeentegids en door contact met ouderen in de ontmoetingscentra. Digitaal is informatie beschikbaar via de gemeentelijke website, de sociale media kanalen, de wekelijkse nieuwsbrief van de gemeentevper email en de website van Opmeerleeft.nl .
- We ondersteunen Opmeerleeft.nl als platform voor inwoners en o.a. als mogelijkheid voor een gebundelde activiteitenagenda, de sociale kaart, de vrijwilligers vacaturebank en het stellen van persoonlijke hulpvragen door de Opmeerse gemeenschap.
- We zijn creatief in het bereiken van de oudere doelgroep en sluiten in communicatie aan bij hun leefwerelden.
- We maken een communicatieagenda voor belangrijke terugkerende onderwerpen voor ouderen.
- We richten de ontmoetingscentra in als logisch en centraal punt voor informatie en deskundigheidsbevordering van vrijwilligers
- We organiseren verschillende actuele themabijeenkomsten voor zowel vitale, beperkt vitale en kwetsbare ouderen

Wat gaan we doen?

- We verkennen de interesse bij Opmeerse ouderen(organisaties) naar gespreksgroepen over onderwerpen rondom bijvoorbeeld ouder worden, positieve gezondheid, zingeving.
- In 2025 houdt Opmeer samen met Hoorn een pilot rondom de potentie van de ‘Bloidbox’: een nieuw informatieinstrument om 75+ers te informeren en activeren over dienstverlening, ontmoeting en ondersteuning in hun gemeente.

Hoe monitoren/evalueren we?

Evaluatie interne communicatieagenda Zorg en Welzijn (jaarlijks)

Mediamiddelenonderzoek gemeente Opmeer 2025 (eenmalig)

Thema informatiebehoefte in 75+ huisbezoeken (jaarlijks)

Agenderen van informatie & communicatie als onderwerp in samenwerkingsstructuur zorg &welzijn (platform zorg en welzijn) (jaarlijks)

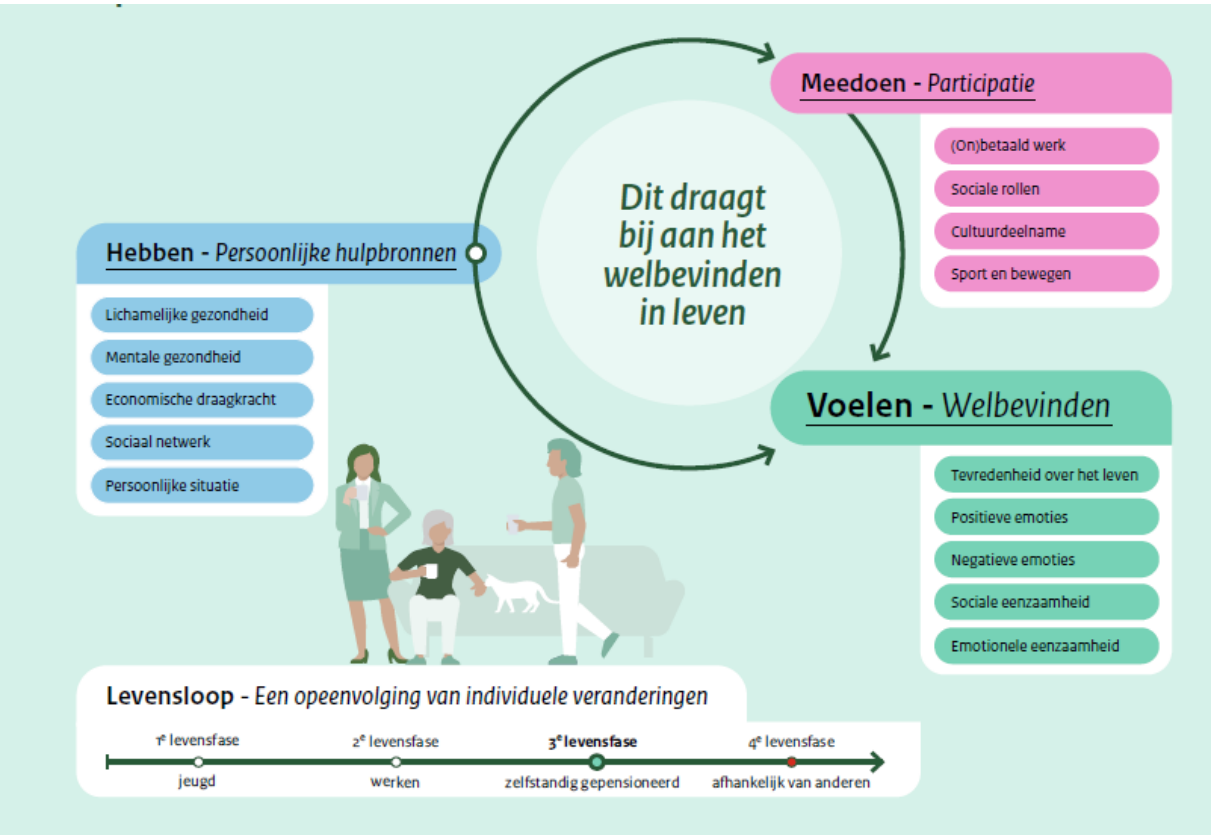
Informatie en communicatie als onderwerp in evaluatie Opmeerleeft.nl.

3 Monitoring & Evaluatie

In Hoofdstuk 2 benoemen we per beleidsdomein de concrete bronnen waarmee de resultaten van de uitvoering van het ouderenbeleid kunnen worden gemonitord. Daarnaast willen we onderzoeken of het Welbevinden Participatie Hulpbronnenmodel van het SCP[22] mogelijkheden biedt om te meten of de doeltreffendheid van ons beleid voldoende is. Dit model benoemt de elementen die van invloed zijn op het welbevinden van ouderen aan de hand van drie onderdelen:

1. Het **hebben** van persoonlijke hulpbronnen als o.a. gezondheid, sociaal netwerk, geld
2. Het **meedoen** in de samenleving door bijvoorbeeld (vrijwilligers)werk, sociale rollen, bewegen/sport
3. Het **voelen** van welbevinden zoals tevredenheid over het leven, sociale en emotionele eenzaamheid

Een terugkerende analyse van het aanbod van de activiteiten voor ouderen aan de hand van dit model of bijvoorbeeld het toepassen van het model bij verdere uitwerking van het ouderenbeleid in de toekomst behoort tot de mogelijkheden.

Het Welbevinden Participatie Hulpbronnen-model

[22] Sociaal en Cultureel Planbureau (2024) Investeren in vitale ouderen.

4 Financiën en risico’s

Het ouderenbeleid is er ook op gericht dat kosten beheersbaar blijven. Preventief werken moet de samenleving voordeel opleveren zonder dat de ondersteuning van ouderen die dat echt nodig hebben in gevaar komt.

De realisatie van de gestelde doelstellingen zal plaatsvinden binnen de reeds beschikbare middelen. De verwachte invoering van de inkomensafhankelijke bijdrage van de Wmo zal naar verwachting een afname van de vraag met zich meebrengen. Dit zal de mogelijke toename van de vraag naar ondersteuning door de dubbele vergrijzing voor een deel kunnen opvangen.

De exacte kosten voor de uitvoering zullen worden uitgewerkt in de uitvoeringsprogramma’s.

Rijksbeleid

Het is mogelijk dat Rijksbudgetten of wetten de komende jaren worden aangepast en daarmee invloed hebben op het uit te voeren beleid in het Sociaal Domein.

We hebben de wens om activiteiten structureel te kunnen financieren maar voor een deel krijgen de gemeentes slechts incidenteel ook de middelen. Voorbeelden hiervan zijn GALA en IZA (via regio). Dit vraagt om continue aandacht.

Personeelstekort

Voor het opstellen en uitvoeren van beleid zijn we afhankelijk van de beschikbaarheid van personeel en vrijwilligers, zowel bij de gemeente als bij onze partners. De arbeidsmarkt en pool van vrijwilligers staat momenteel onder druk. Dit vormt een risico voor de haalbaarheid van de plannen.

BIJLAGE 1 begrippenlijst

Algemene voorzieningen

Vrij toegankelijke voorzieningen die, geregeld vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning, mensen met een ziekte of beperking ondersteunen om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen en mee te kunnen doen in de samenleving. Voorafgaand onderzoek naar persoonlijke omstandigheden is niet nodig. Voorbeelden hiervan zijn een boodschappendienst, een ontmoetingsruimte voor mensen die eenzaam zijn of een advies- en meldpunt voor huiselijk geweld.

Beschermd Thuis

Wonen in een eigen, zelfstandige (huur)woning met daarbij behorende toezicht en begeleiding, gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie, het psychisch en psychosociaal functioneren, stabilisatie van een psychiatrisch ziektebeeld, het voorkomen van verwaarlozing of maatschappelijke overlast of het afwenden van gevaar voor de cliënt of anderen, bestemd voor personen met psychische of psychosociale problemen, die niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving.

Beschermd Wonen

Wonen in een accommodatie van een instelling met daarbij behorende toezicht en begeleiding, gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie, het psychisch en psychosociaal functioneren, stabilisatie van een psychiatrisch ziektebeeld, het voorkomen van verwaarlozing of maatschappelijke overlast of het afwenden van gevaar voor de cliënt of anderen, bestemd voor personen met psychische of psychosociale problemen, die niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving.

Blijverslening

SVn/Gemeente Opmeer biedt sinds 2017 deze lening aan inwoners om woningaanpassingen ten behoeve van langer thuis blijven wonen te financieren. Het is een hypothecaire lening voor huiseigenaren

(Collectief) Particulier Opdrachtgeverschap (CPO/PO)

Particulier Opdrachtgeverschap is een vorm van projectontwikkeling, waarbij een particulier opdrachtgever is voor de bouw van een woning. Dit wordt ook wel zelfbouw genoemd. Bij Collectief Particulier Opdrachtgeverschap is een groep toekomstige bewoners gezamenlijk opdrachtgever voor hun eigen nieuwbouwproject.

Doorstromers

Huishoudens die een andere woning betrekken en daarbij hun huidige woning vrijmaken.

Extramurale zorg

Zorg die wordt geboden aan cliënten die niet in een instelling verblijven. Het is zorg die de cliënt op afspraak bij de zorgaanbieder krijgt, of die de zorgaanbieder bij de cliënt aan huis levert.

GALA

Gezond en Actief Leven Akkoord afgesloten in 2023 door Rijksoverheden, gemeenten (VNG) en zorgverzekeraars met als doel een gezonde en actieve generatie te realiseren in 2040. Het akkoord stelt een programma op aan de hand van verschillende thema's om samen met betrokken partijen dit doel te realiseren.

Gezondheidsvaardigheden

Cognitieve en sociale vaardigheden die men nodig heeft voor het verkrijgen, begrijpen en toepassen van informatie voor het bevorderen of behouden van een goede gezondheid. (Wereldgezondheidsorganisatie (WHO 2014)

Intramurale zorg

Zorg die cliënten ontvangen gedurende een onafgebroken verblijf in een instelling. Het gaat om zorg in een verpleeghuis of verzorgingshuis, instelling voor gehandicapten of instelling voor cliënten met langdurige psychische problemen.

IZA

Integraal Zorg Akkoord is afgesloten in 2022 tussen het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de VNG, de zorgverzekeraars en 11 organisaties uit de zorg en bevat afspraken over toegankelijke, betaalbare en kwalitatieve zorg.

Knarrenhof

Een gemeenschappelijke levensloopgeschikte woonvorm voor ouderen die is ingericht op het bevorderen van sociaal contact en gemeenschapsgevoel.

Kwetsbare ouderen

Deze groep ouderen ervaart veel fysieke en soms ook mentale beperkingen, woont zelfstandig, vaak met WMO-indicatie, is frequent zorggebruiker en toenemend afhankelijk van mantelzorg, buren en professionals. Participatie aan activiteiten buitenshuis is niet of zeer beperkt mogelijk. Een deel van deze groep verhuist op zeker moment naar een verpleeghuis met 24-uurs zorg.

Levensloopgeschikte woning

Een woning die al geschikt is (of eenvoudig aan te passen) voor bewoning tot op hoge leeftijd, ook in geval van fysieke handicaps of chronische ziekten van bewoners. Zo voldoet de woning in alle levensfasen aan de behoeften die de bewoner dan heeft.

Maatwerkvoorzieningen

Een maatwerkvoorziening wordt geregeld vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning. Deze voorzieningen zijn afgestemd op de persoonlijke situatie van een zorgbehoevende en hoeven niet met anderen gedeeld te worden. Denk bijvoorbeeld aan woningaanpassingen en huishoudelijke hulp, maar ook Beschermd Wonen.

Nultredenwoning

Een woning waarvan de woonkamer, keuken, badkamer, toilet en tenminste één slaapkamer gelijkvloers zijn op hetzelfde niveau als de voordeur. Ook is de woning van buitenaf zonder traplopen bereikbaar. Deze woningen zijn met name geschikt voor mensen met lichte lichamelijke beperkingen.

Vitale ouderen

65+ers die nagenoeg geen fysieke of mentale beperkingen ervaren en actief sociaal leven leiden

Vrijesectorhuurwoning of geliberaliseerde huurwoning.

Huurwoning met een huurprijs boven de liberalisatiegrens van € 808,06 per maand (prijspeil 2023).

Verzilverlening

Lening voor huiseigenaren via SVn/de gemeente om langer zelfstandig thuis wonen te ondersteunen. De overwaarde van de woning wordt gebruikt voor een hypothecaire lening om verduurzaming of renovatie en aanpassingen te financieren. Rente van de verzilverlening wordt jaarlijks bij geleende bedrag opgeteld. Aflossing volgt in één keer, aan het einde van de looptijd, bij de verkoop of bij overlijden. N.B. mei 2025 Gemeente Opmeer biedt deze lening niet aan.

Wlz (Wet langdurige zorg)-indicatie

Met een Wlz-indicatie kunnen mensen terecht in een verpleeghuis, een instelling voor mensen met een handicap of een ggz-instelling. Maar ze kunnen er ook voor kiezen om thuis te blijven wonen met intensieve zorg. Dit is alleen mogelijk als de situatie thuis geschikt is om verantwoord en doelmatig zorg te krijgen.

Wooncirkel

Een wooncirkel is een gewone buurt waar mensen met een zorg- of ondersteuningsvraag wonen. In het midden van de wooncirkel is een ontmoetingsplek voor bewoners en (geclusterde)woningen waarin mensen ondersteuning krijgen. In de cirkel wonen mensen zelfstandig op maximaal 10 minuten afstand van de kern en als zij zorg of ondersteuning nodig hebben, kunnen zij leunen op de expertise in de kern.

WOZO

Programma van het ministerie van VWS, gestart in 2022, rondom wonen en zorg voor ouderen .

BIJLAGE 2 bronnen

Gesprekken en interviews

Henny Stuij ,Cecilia Duin, Jaap Griffioen (Golf met Pit)

Elly Deutekom Rundveemuseum Aartswoud

Wim van Hunnik Raad & Daad

Nico Bosch Senioren Opmeer

Tanja Harlaar

Dita Beers spelletjesgroep Theresiahuis De Weere

Inwonerbijeenkomsten

Hoe ziet u het ontmoetingscentrum van de toekomst, 24 april 2025

Toekomstbestendig wonen in Opmeer 24 maart 2025

Groepsgesprekken

Dinsdagochtendgroep De Schakel 15 april 2025

Biljarters 12 mei 2025

Handwerkgroep 23 april 2025

Linedancers 12 mei 2025

Rapporten & literatuur

- GGD (2022) Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen
- Laslett, P. (1987). The emergence of the Third Age. In: Ageing and Society, jg. 7, nr. 2, p. 133-160.
- Laslett, P. (1991). A fresh map of life: The emergence of the Third Age. Londen: George Wiedenfield and Nicholson.
- Ministerie van VWS. Gezondheid breed op de agenda. Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024
- Ministerie van VWS (2022). IZA Integraal Zorg Akkoord
- Ministerie van VWS (2022). Programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen
- Ministerie van VWS (2023). GALA. Gezond en Actief Leven Akkoord: Gemeenten en GGD'en, zorgverzekeraars en VWS zeten gezamenlijk in op een gezond en actief leven met een stevige sociale basis
- Plaisier, I., Reijnders, M. & Schotel, A.L. (2024) Zien, luisteren en helpen. Wat gemeenten kunnen doen voor een beter bereik in het sociaal domein. SCP Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag
- Pharos. 2022 Factsheet digitale vaardigheden. https://www.pharos.nl/factsheets/digitale-vaardigheden/
- RIVM. (2024) Kiezen voor een gezonde toekomst. Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2024
- Sociaal en Cultureel Planbureau (2023). Eigentijdse ongelijkheid. Verschil in Nederland.
- Sociaal en Cultureel Planbureau (2024). Investeren in vitale ouderen.
- Sociaal en Cultureel Planbureau (2024). Zien, luisteren en helpen. Wat gemeenten kunnen doen voor een beter bereik in het sociaal domein

BIJLAGE 3 Activiteiten en dienstverlening voor ouderen in de gemeente Opmeer medio 2025

Stichting Raad & Daad Opmeer:

Vrijwilligers van deze stichting bieden hulp voor vervoer, informatieve huisbezoeken voor 75-plussers, een telefooncirkel voor dagelijks contact en hulp bij klusjes in huis en in de tuin. Ook bij administratieve zaken of problemen met digitale vaardigheden kan Raad & Daad hulp bieden.

Stichting Samen:

Organiseert sportactiviteiten, maar ook workshops zoals (leren) computeren, koken, en culturele uitstapjes. Deze activiteiten zijn bedoeld om de mentale en sociale vaardigheden van ouderen te stimuleren.
Jaarlijks wordt samen met het opbouwwerk een open dag, de Kerst-Inn en een seizoensafsluiting gehouden waarbij ouderen samenkomen voor een gezellige middag.

Golf met Pit:

Golf met Pit biedt ouderen activiteiten zoals zwemmen, golflessen, wandelgroepen, fitnesslessen, en creatieve workshops zoals schilderen en houtbranden. Het programma is gericht op de ‘donkere maanden’ en loopt van oktober tot april, deelnemers betalen een seizoensbijdrage. De focus ligt op zowel fysieke activiteit als sociale verbinding, zodat ouderen actief blijven tijdens de koudere maanden.

Senioren Opmeer:

Deze vereniging organiseert activiteiten voor ouderen in de ontmoetingscentra De Schakel, het Theresiahuis en De Lindehof. Voorbeelden van activiteiten zijn: lezingen, muziekoptredens zoals het optreden van 't Scheepstuygh (shantykoor), en sociale bijeenkomsten zoals de jaarlijkse ledenvergadering.

Stichting Zonnebloem:

De Zonnebloem organiseert uitjes en activiteiten voor met name ouderen die moeilijk de deur uit kunnen. Ze richten zich op het voorkomen van sociaal isolement door koffieochtenden en creatieve workshops te organiseren in de ontmoetingscentra.

Vrouwen van Nu (Spanbroek – Opmeer):

Vrouwen van Nu heeft een uitgebreid aanbod dat is te vatten in vier speerpunten: ontmoeten, ontspannen, ontdekken en ontwikkelen.

Zomertijd Opmeer:

Zomertijd is een project voor diegenen die het leuk vinden om samen met anderen leuke (betaalde) activiteiten te ondernemen en daardoor contacten met anderen te leggen. Elk jaar is er een programma vastgelegd met culturele, sportieve en creatieve uitstapjes.

Muziek Opmeer:

In samenwerking met de bestaande organisaties zoals; de ontmoetingscentra, Stichting Jeugd- en Jongerenwerk Opmeer en West-Friese Bibliotheken, kijkt Muziek Opmeer waar ze kunnen aansluiten met activiteiten en is er een groot aanbod aan muziekles.

Tour de classique:

Tour de Classique is een jaarlijkse meerdaagse fietstocht voor 55+plussers uit de gemeente Opmeer op de racefiets of e-bike.

Alzheimercafé:

Het Alzheimer Café is een maandelijkse bijeenkomst voor mensen met dementie, hun partners, familieleden, vrienden en andere belangstellenden. Het Café biedt informatie, maar ook gezelligheid en sociaal contact.

De krachtige vrouwengroep Opmeer:

Een vrouwengroep met een inspirerend en uitdagend programma op het gebied van educatie, ontspanning en creativiteit.

Rundveemuseum Aat Grotes:

Dit museum van rundveesoorten organiseert gedurende het jaar tal van activiteiten. Ook is er een ontdekkingspad en een educatief centrum. Hier worden ook activiteiten georganiseerd door de opbouwwerker voor mensen met dementie.

Stichting Warm Opmeer: Deze organisatie heeft energiecoaches en biedt onder andere energieadvies aan bij het verduurzamen van hun woning.

Samen Pas: Met deze pas krijgen deelnemers korting op diverse activiteiten vanuit Stichting Samen, wat deelname voor ouderen betaalbaarder maakt. De pas is bedoeld om een breed scala aan activiteiten toegankelijk te maken voor senioren in Opmeer.

Ondersteuning voor Vrijwilligerswerk: Stichting Samen moedigt ouderen aan om actief te blijven door hen de mogelijkheid te bieden om deel te nemen aan vrijwilligersprojecten in de gemeenschap.

Mantelzorg:

Via het Mantelzorgcentrum worden mantelzorgers ondersteund met advies en praktische hulp. Dit netwerk biedt begeleiding en organiseert bijeenkomsten om mantelzorgers te ontlasten.

Mantelzorgkletscafé

Andere mantelzorgers ontmoeten, ervaringen delen en een praatje maken. Een keer per maand in De Lindehof.

Ontmoetingscentra (De Schakel, De Lindehof, Theresiahuis): Deze centra bieden ruimte voor dagbesteding, sociale activiteiten en zorgverlening zoals dagopvang voor mensen met dementie.

De Schakel huisvest ook zorgorganisaties zoals thuiszorg en biedt ruimtes voor verenigingen en sociale initiatieven.

Enkele voorbeelden van de vele activiteiten die hier plaats vinden zijn: dansen en bewegen, biljarten, samen eten, darten en verschillende kaartspellen, buurtbakkie en creatieve workshops.

Hulp bij aanpassingen in de woning: Via de Wmo kunnen ouderen aanvragen doen voor woningaanpassingen, zoals trapliften of het aanpassen van de badkamer. Dit kan via de afdeling Zorg en Welzijn van de gemeente Opmeer

G'wôon welkom:

Dagactiviteit in De Lindenhof voor iedereen die een indicatie heeft of gaat krijgen en voor een ieder met enige beperking of gevoelens van eenzaamheid die opzoek is naar een leuke dag invulling.

Bibliotheek Opmeer:

De bibliotheek heeft verschillende leestafels en leeshoeken en biedt uiteenlopende activiteiten op gebied van digitale vaardigheden, cultuur en voorlichting. Zo is er Koffie met kunst, zijn er (oefen) computers, is er een leestafel en een expositieruimte.

Informatiepunt Digitale Overheid

Plek waar inwoners terecht kunnen met vragen over de digitale overheid bijvoorbeeld het aanvragen van een DigiD, huur- en zorgtoeslag e.d. Het IDO is gevestigd in de bibliotheek.

DVG krantje

Al ruim 50 jaar is het tweewekelijkse dorpsblad DVG voor de dorpskernen Opmeer, Spanbroek, Hoogwoud, Wadway en Zandwerven met een overzichtelijk en divers aanbod van onderwerpen. Hierin staat al het aanbod van activiteiten, dienstverlening en voorzieningen inclusief contactgegevens benoemd voor alle inwoners.

Buurtkamer:

biedt op laagdrempelige wijze hulp en advies aan mensen die een steuntje in de rug nodig hebben. Daarmee wordt voorkomen dat mensen in een zwaarder traject van hulp terecht komen. Stichting Leviaan organiseert elke week een buurtkamer in ontmoetingscentra De Lindehof en De Schakel.